

Mgr Krzysztof Kraśniewski
Dr Jolanta Kraśniewska
Uniwersytet Papieski Jana Pawła II
Kraków

**Coaching w pracy z rodziną.
Potrzeba wyboru coachingu
zgodnego z antropologią integralną**
**Working with families - coaching aspects.
The need of choosing coaching methods aligned with
an integral anthropology**

Abstrakt:

Artykuł jest próbą zwrócenia uwagi, na możliwość wykorzystania w pracy z rodziną coachingu. Bardzo ważny w tym kontekście, wydaje się właściwy wymiar antropologiczny, który ze względu na ideologię relatywizmu często przybiera formę antropologii redukcyjnej odbierającej człowiekowi jego podmiotowość.

Nowym narzędziem zyskującym coraz większą popularność, również w pracy z rodziną jest coaching. Każde działanie wobec drugiego człowieka, a zwłaszcza skierowane na jego rozwój, zakłada w tle jakąś wizję antropologiczną. Wobec wszystkich rodzajów coachingów, należy umieć rozoznać w kluczu antropologii integralnej zawarte w nich fałszywe i prawdziwe idee.

Wydaje się, że jest stosunkowo mało propozycji coachingowych docierających do najgłębszych potrzeb i pragnień ludzkich, a tym bardziej do najgłębszych struktur antropologicznych (duchowo-personalistycznych) człowieka, zwłaszcza zainteresowanego swoim rozwojem wewnętrznym.

Praca z rodziną z wykorzystaniem coachingu w kontekście antropologii integralnej będzie, zatem skoncentrowana na pogłębionej wizji rodziny, rozumianej, jako wspólnota osób.

Słowa kluczowe: praca z rodziną, coaching, antropologia personalistyczna

Abstract:

The article focuses on a capability of using coaching methods when working with families. Choice of a proper anthropology dimension is a crucial factor due to present relativism ideology that often takes the form of reducing anthropology and divests man of his subjectivity.

Coaching is a new tool that is becoming more and more popular, also when working with family. Every action towards another human being, and especially directed at his development, assumes an anthropological vision in the background. In the face of all types of coaching, one should be able to recognize, in the key of integral anthropology, the false and true ideas contained in them.

It seems that there are relatively few coaching proposals reaching the deepest human needs and desires, let alone the deepest anthropological (spiritual-personalistic) structures of a human being, especially interested in his internal development.

Working with a family with the use of coaching in the context of integral anthropology will therefore focus on a deeper vision of the family, understood as a community of people.

Key words: Work with a family, coaching, reductionism, non-reduction anthropology

1. Wyjątkowość wspólnoty rodziny

Przywołując pojęcie rodziny, często uważa się, że chodzi o instytucję naturalną, która odpowiada dążeniom wpisanim w serce człowieka. Instytucja ta jest wcześniejsza od wszelkiej formy prawnej. Prawo, bowiem pojawia się, by uporządkować, zorganizować to, co odpowiada aspiracjom mężczyzny i kobiety. Z jednej strony rodzina jest miejscem, w którym małżonkowie okazują sobie czułość, miłość, a z drugiej strony, jest to związek płodny nastawiony ze swej natury na przekazywanie życia (Adamski, 2004).

Sobór Watykański II w Konstytucji duszpasterskiej o Kościele w świecie współczesnym „*Gaudium et Spes*” chcąc ukazać prawdziwy i tym samym wyjątkowy charakter instytucji małżeństwa i rodziny, odwołuje się do niezwyklej wzajemnej relacji, jaka powinna towarzyszyć małżonkom, by mogli swoją rodzinę nazywać wspólnotą życia i miłości.

Papież Jan Paweł II w swoim przesłaniu do uczestników XVIII Międzynarodowego Kongresu Rodziny, jaki odbył się w Warszawie w 1994 roku, skierował między innymi takie słowa: „Uwaga nasza skupia się przede wszystkim na rodzinie, która jest prawdziwym fundamentem społeczeństwa i stanowi jedno z najcenniejszych dóbr ludzkości. Jest środowiskiem posiadającym najlepsze warunki do przekazywania wartości religijnych i kulturowych, które pomagają człowiekowi w ukształtowaniu własnej tożsamości. Dzisiaj instytucja rodziny przeżywa kryzys i jest także narażona na liczne niebezpieczeństwa, stając się niekiedy przedmiotem nieuczciwych manipulacji, których celem jest pomniejszenie jej świętej godności i jej szczególnego znaczenia, jakie posiada w Kościele i społeczeństwie” (Jan Paweł II, 1994, s. 13).

Jak się wydaje słowa papieża nie tylko nic nie straciły na swojej aktualności, ale można nawet stwierdzić, że ich wymiar profetyczny po 24 latach nabiera jeszcze większego znaczenia. Oto stopień nieuczciwych manipulacji nie dzieje się już tylko - jak wskazywał Ojciec Święty - niekiedy, ale jest przypuszczany frontalny, zmasowany atak na wszystko, co rodzinę stanowi. Są to nie tylko pojedynczy ludzie, czy środowiska, które rodziny i małżeństwa nie uważają już za coś oczywistego, ale są to ideologie i powstałe na ich bazie systemy prawne, które chciałyby małżeństwo i rodzinę zmienić na inne formy współżycia (Pokrywka, 2010).

Dlatego rodzina potrzebuje dzisiaj pomocy i wsparcia w wielu obszarach swojej egzystencji. Nie dotyczy to tylko rodzin, które zmagają się z ubóstwem, swoistą nieporadnością, wszelkiego rodzaju uzależnieniem, czy dysfunkcją

społeczną. Pomocy potrzebują także rodziny, które przeżywają wielorakie problemy, czy to na polu wzajemnej komunikacji, nieumiejętności wychowawczych, czy wreszcie trudności związanych z brakiem właściwie rozumianej własnej tożsamości małżeńskiej i rodzinnej (tamże).

Jak podkreślał Jan Paweł II podczas XVIII Międzynarodowego Kongresu: „Potrzeba odważnej i ofiarnej współpracy wszystkich ludzi dobrej woli, aby rodzinie współczesnej pomóc odkryć piękno i wielkość jej powołania: powołania do miłości i służby życiu. Trzeba nieustannie głosić „dobrą nowinę” o rodzinie” (Jan Paweł II, 1994).

2. Zagrożenia wobec rodziny

Na rozpad, czy też rozluźnienie różnych wspólnot społecznych, w tym także małżeństwa i rodziny zawsze miało wpływ i ma nadal, wiele powodów. W sposób socjologiczny można by przywołać między innymi takie czynniki jak: industrializacja, urbanizacja, które same w sobie generują następstwa dezintegrujące rodzinę. To wszystko bardzo mocno w XX wieku było udziałem rodzin, przyczyniając się do rozluźnienia więzi wspólnotowych, a także relatywizacji norm etycznych i obyczajowych oraz wzorców życia małżeńskiego - rodzinnego. Osłabienie spójności więzi rodzinnych przejawia się w sposób szczególny w drugiej połowie XX wieku. Obserwowany jest w tym czasie wzrost liczby rodzin niepełnych, powstających głównie w efekcie rozwodów, separacji, porzucania rodziny przez jednego z rodziców, a także coraz bardziej popularnego samotnego macierzyństwa, jako świadomego wyboru (Adamski, 1984).

Wydaje się, że tym bardziej w wieku XXI, w epoce postmodernizmu, której naczelną ideologią jest relatywizm, ludzie potrzebują punktu odniesienia i wsparcia również w życiu małżeńskim i rodzinnym (Pokrywka, 2010).

Na problem relatywizmu zwraca uwagę kardynał Ratzinger, w homilii wygłoszonej podczas mszy św. na rozpoczęcie konklawe, w której podkreśla, iż relatywizm w dzisiejszych czasach, staje się swoistą dyktaturą, która niczego nie uznaje za ostateczne, a jako jedyny punkt odniesienia wskazuje własne ja i jego zachcianki (Ratzinger, 2005).

Nie tylko nauczanie papieża Jana Pawła II i jego następców, ale cała mądrość Kościoła i Tradycji oraz szeroko rozumianej cywilizacji judeochrześcijańskiej, przynagla do towarzyszenia rodzinie w każdym momencie jej dziejów.

3. Coaching, jako propozycja pracy z rodziną

Rodzina potrzebuje dzisiaj pomocy i wsparcia na wielu polach swojej egzystencji. Istnieje wiele sposobów wspomagania osób, rodzin, szukających wyjścia z trudnych sytuacji życiowych, czy też poszukujących nowych możliwości własnego rozwoju. Taką pomoc rodzina otrzymuje w różnego rodzaju placówkach związanych z pomocą społeczną, poradnią psychologiczną, czy wsparciem pedagogiczno-wychowawczym. Należą do nich między innymi: psychoterapia, poradnictwo, mentoring, konsulting, czy coaching, zyskujący w ostatnich latach, także w Polsce, coraz większe zainteresowanie (Kieszkowska, 2010).

Można popatrzeć na coaching, tylko jak na nowe i modne narzędzie wspomagające ludzi i organizacje w umiejętnym wyznaczaniu celów. Można także w działaniu coacha widzieć, poprzez jego roztropne towarzyszenie, wsparcie, jakiego udziela klientowi (coachee) w trakcie realizacji podjętych przez niego życiowych zmian. Jednak konieczne jest także, czy nawet wręcz niezbędne, takie spojrzenie na coaching, by można było widzieć w nim, pewne kontinuum doświadczenia naukowego, czerpiącego z głębszej tradycji, poszukującej odpowiedzi na pytanie, kim jest człowiek, również w jego ontologicznym i aksjologicznym wymiarze (Czarkowska, 2011).

Początków coachingu można doszukiwać się w multidyscyplinarnym dorobku wszelkiego rodzaju - zarówno teoretyków jak i praktyków - pracujących z ludźmi w szeroko rozumianej przestrzeni doradztwa. Coaching koncentruje się wokół potrzeb klientów i celów, jakie chcą osiągnąć. Pomocą w ich definiowaniu mogą być, między innymi, takie dyscypliny naukowe jak: pedagogika, psychologia, socjologia czy filozofia. Dlatego też w coachingu można odnaleźć występującą wielowątkowość źródeł i koncepcji (Kieszkowska, 2010).

Dla podkreślenia stosowania szerokich możliwości coachingu B. Kozińska (2013) przytacza słowa Sir Johna Whitmor'a, byłego kierowcy rajdowego o międzynarodowej sławie, obecnie znanego w świecie coacha: „Uważam, że zasady (coachingu) są uniwersalne i w końcu będą obowiązywać w każdej dziedzinie życia – jak choćby w wychowaniu dzieci” (za: tamże, s. 39).

Podjmując wątek uniwersalnych możliwości w stosowaniu coachingu, prezentuje Kozińska znaczenie rodzicielskiego coachingu emocjonalnego, który może służyć rodzicom, w procesie wychowawczym dzieci. Dzięki temu rodzice, poprzez nabywanie kompetencji regulacji emocjonalnej, wykorzystując coaching, doświadczali, że ich dzieci posiadały większe zdolności poznawcze i ujawniały lepsze umiejętności społeczne oraz miały więcej zachowań prospołecznych. Także,

w porównaniu z dziećmi, które nie doświadczały stylu wychowania polegającego na radzenia sobie z emocjami metodą coachingową, dzieci te były zdrowsze.

Rodzice towarzysząc swoim dzieciom, jako coache w świecie emocji, pełniąc rolę przewodnika pomagają im w nabywaniu umiejętności regulacji emocji. Wówczas samouspokojenie, czy łagodzenie zbyt dużych emocji przynoszą oczekiwane efekty, tak, że koncentracja na realizowaniu określonego zadania, okazuje się, bardziej możliwa i dużo łatwiejsza (tamże).

Coaching w swoich założeniach koncentruje się na konkretnej osobie, rodzinie lub na grupie ludzi, stymulując ich do własnych ocen i podejmowania decyzji. Nie jest terapią, nie stawia diagnoz, jak również nie udziela porad. Coach nie musi znać się na wszystkich dziedzinach i problemach, z jakimi zwracają się do niego klienci (Rogers, 2010).

Wymagana jest jednak od niego duża umiejętność kompatybilnego słuchania, prowadzenia dialogu, rozumienia, zadawania wnikliwych i otwartych pytań (Stoltzfus, 2012).

W tak rozumianym procesie coachingowym, coach ma być inspiratorem, partnerem, osobą towarzyszącą w procesie zmian, umownie i najprościej nazywanych w literaturze przedmiotu - przejściem z punktu A do punktu B (Kozłowski, 2016).

4. Różnorodne koncepcje coachingu

Bogactwo życia sprawia, że w ofercie coachingowej pojawiają się liczne propozycje najróżniejszych rodzajów coachów i coachingów. Są one tak liczne i różnorodne, jak liczni i różni są klienci ustalający w procesie coachingowym swoje cele i poszukujący rozwiązania swoich problemów. W efekcie na rynku tak zwanego doradztwa, pojawia się wciąż rosnąca liczba nowych propozycji pomocowo-terapeutycznych, kierowanych zarówno do pojedynczych osób, jak i rodzin, czy całych grup np. kobiet, mężczyzn, seniorów (Wujec, 2012).

Wśród bogatej propozycji coachingów można znaleźć między innymi:

- life coaching (coaching życiowy) personal coaching – nastawiony na rozwój osobisty klienta, kształtowanie celów, postaw i zachowań, nad którymi klient chce pracować. Coaching życiowy bywa uważany za działalność z pogranicza doradztwa lub psychoterapii (tamże);

- team coaching, group coaching (coaching grupowy) – wspiera rozwój grup i zespołów, oferuje pomoc w osiągnięciu przez nie zakładanego poziomu efektywności¹;
- co-active coaching - model coachingu, który akcentuje wiarę w siłę i kreatywność klienta; jedną z fundamentalnych zasad jest założenie, że klient zna odpowiedzi na pytania lub potrafi je znaleźć (Kimsey-House, 2014; Piechnik–Potęga, 2012);
- coaching w ujęciu chrześcijańskim, odnoszący się wprost do wartości chrześcijańskich polega na takiej pracy z poszczególną osobą lub grupą, by umożliwić im znalezienie się w miejscu, w którym chciałby widzieć ich Bóg (Collins, 2016);
- coaching małżeństw – opiera się na coachingu chrześcijańskim, by wspomóc rozwój, uzdrowienie i zmianę w życiu par małżeńskich (Stoltzfus, 2012);
- coaching rodzicielski – wykorzystywanie metod coachingu i związanych z tym obszarem technik do wspierania procesu wychowawczego (Kościńska, 2013);
- business coaching – adresowany do biznesmenów, uwzględniający specyfikę działalności biznesowej, najczęściej prowadzony w kontekście firmy (Rzycka, 2015);
- executive coaching – odmiana coachingu menedżerskiego adresowana do najwyższej kadry kierowniczej (Czarkowska, 2011);
- corporate coaching – coaching biznesowy nastawiony na wspieranie organizacji (korporacji) w osiąganiu określonych celów (tamże);
- leadership coaching – ukierunkowany na rozwój kompetencji przywódczych (Kordziński, 2015, Latek-Olaszek, 2012);
- professional coaching, career coaching (coaching zawodowy) – związany z rozwojem, karierą, dotyczący różnych grup zawodowych (niekoniecznie związanych z działalnością w biznesie; mogą to być np. artyści, dziennikarze, przedstawiciele wolnych zawodów itp.) (Wujec, 2012);
- unitive coaching – odmiana coachingu życiowego oparta na psychologii głębi Carla Gustava Junga, psychologii Gestalt, psychologii humanistycznej i filozofii egzystencjalnej. W unitive coaching różne aspekty funkcjonowania człowieka są postrzegane, jako jedność (Barbera, 2012);
- integral coaching - inspirowany teoriami amerykańskiego pisarza Kena Wilbera, propagatora tak zwanej psychologii integralnej, łączącej psychologię, filozofię i mistycyzm²;

¹Geneza i rodzaje coachingu: <http://www.monroue.pl/geneza-i-rodzaje-coachingu> (19.05.2018).

- somatic coaching - w którym praca z klientem obejmuje również elementy tak zwanej pracy z ciałem (np. ćwiczenia oddechowe lub relaksacyjne) (Kieszkowska, 2010);
- VIP coaching – adresowany do osób o statusie VIP (np. polityków, członków elit finansowych, szefów wielkich firm itp.), (Czarkowska, 2011);
- health coaching (coaching zdrowia) ukierunkowany na wsparcie oddziaływań terapeutycznych i rehabilitacyjnych w procesach rekonwalescencji lub uczenia życia z przewlekłą chorobą (Sokołowska, 2012);
- adaptive coaching, którego zasługą jest wspomaganie i wdrażanie nowych członków do danej organizacji czy społeczności. Ten rodzaj coachingu może być przydatny w procesie resocjalizacji wprowadzającym jednostki na nowo do społeczeństwa (Kieszkowska, 2010);
- self coaching - koncepcja i metody wspierania rozwoju wykorzystywane są do pomagania sobie samemu w przezwyciężaniu życiowych lub zawodowych trudności, a także w doskonaleniu samego siebie (Wujec, 2012);
- e-coaching w ramach mediów elektronicznych, głównie wykorzystywany przez młode pokolenie (Kieszkowska, 2010).

Pomimo dużej liczby wyżej wymienionych coachingów, to jednak jest to tylko jakaś część z obecnych na rynku propozycji coachingowych (Wujec, 2012). Można dodać do nich jeszcze wiele innych ofert, między innymi, tak zwany seks coaching,³ czy na przykład coaching ezoteryczny, z zastosowaniem znaczenia symboli i tajemnych znaków runicznych⁴.

5. Niejasne założenia niektórych rodzajów coachingu

W przedstawionych powyżej rodzajach coachingu, typu live coaching, czy biznes coaching, można także spotkać praktyki odwołujące się do programowania neurolingwistycznego (NLP) (Sokołowska, 2012), czy też przesiąkniętych iluzją pseudo-psychologii sukcesu (Posacki, 2012, s. 122-126).

Wobec wszystkich rodzajów coachingów, należy umieć rozeznaczyć w kluczu antropologii integralnej zawarte w nich fałszywe i prawdziwe idee (tamże).

² Rodzaje coachingu: przegląd terminologii, [coaching.synapsis.pl/Rodzaje-coachingu- przeglad-terminologii/](http://coaching.synapsis.pl/Rodzaje-coachingu-przeglad-terminologii/) (19.05. 2018).

³ Czym jest coaching: www.sexyzaczynasiewglowie.pl/coaching/czym-jest-coaching/ (19.05.2018).

⁴ Typy coachingu, mentalnespa.manifo.com/baza-wiedzy/typy-coaching-u, (19.05.2018).

Wiele coachingów w swoich programach informuje, że ich propozycje szkoleniowe opierają się na wartościach i nawiązują do duchowości, odwołując się do całościowej, czyli tak zwanej holistycznej wizji człowieka (Kieszkowska, 2012).

Propozycje te jednak mogą często być pozbawione jakichkolwiek odniesień do chrześcijaństwa, lub wręcz wypaczać duchowość chrześcijańską, prezentując ją w ujęciu synkretycznym, bazując na redukcyjnej koncepcji antropologicznej.

W świetle antropologii redukcyjnej może się zdarzyć, że klient nie tylko nie otrzyma właściwej pomocy, ale także może zostać narażony na niebezpieczeństwo duchowego zwiedzenia i psychicznej destrukcji, które są ze sobą powiązane. (Posacki, 2007).

Istnieje również niebezpieczeństwo zastosowania w coachingu wielorakich form gnozy, która to wkraczając w tajemnicę wnętrza człowieka dokonuje jego destrukcji (samoubóstwienie człowieka, czyniąc go samowystarczalnym).

Gnostyczne elementy w coachingu mogą mieć różnorodne formy (Posacki, 2009a, s. 257-267):

- forma scjentystyczna: przerost autorytetu nauki (nauka rzekomo wszystko wyjaśnia, jeśli nie teraz, to w przyszłości). W coachingu może to przyjąć mentalność fałszywej pewności siebie. W ekstremalnym wydaniu może przerodzić się w formę myślenia sekciarskiego (tamże);

- forma pseudonaukowa: powołując się na autorytet nauki opiera się na stwierdzeniach, które nie mają pokrycia w metodzie naukowej, ale również nie mają odniesienia do rzeczywistości i nie są dostatecznie przekonywujące (istnieje niebezpieczeństwo subiektywizmu i relatywizmu (tamże);

- forma ezoteryczna: założeniem jest konieczność przeżycia inicjacji, aby zrozumieć i wejść w następne etapy subiektywnego wtajemniczenia (np. NLP, metoda Silvy). Z tej racji ezoteryzm często współpracuje z pseudonauką. Może być tu obecna również ideologia pozytywnego myślenia, która jest formą nie tylko techniki, ale i światopoglądu (Posacki, 2007, aneks 3 i 7);

- forma synkretystyczna: jest to beżładny synkretyzm będący formą relatywizmu (czerpanie z różnych teorii i koncepcji w sposób dowolny) (Posacki, 2009b);

- forma neopelagianizmu i neognozy: samowystarczalność człowieka, autozbawienie, nieskończony potencjał człowieka, zamazanie różnicy pomiędzy stworzeniem, a Stworzycielem (na te zagrożenia wskazuje także papież Franciszek, 2018).

W powszechnym odbiorze coaching, mimo swojej różności antropologicznej i różnorodności w podstawach koncepcyjnych, funkcjonuje, jako jeden rodzaj

coachingu, czyniąc tym samym sporo zamieszania w jednoznacznej ocenie, czym coaching jest i czym się zajmuje.

6. Rola i znaczenie antropologii integralnej

Podając problematykę integralnego rozwoju człowieka w rodzinie, należałoby szukać odpowiedzi na pytanie, jakie miejsce w tym dyskursie zajmuje antropologia. Każde działanie wobec drugiego człowieka, a zwłaszcza skierowane na jego rozwój, zakłada w tle jakąś wizję antropologiczną. W odpowiedzi na redukcjonizm antropologiczny występujący w tak wielu rodzajach coachingów, wydaje się zasadne tworzenie, metod pracy z rodziną opartych na antropologii integralnej. Uwzględnić będzie ona przede wszystkim wymiar duchowy człowieka i jego prymat w warstwowej strukturze antropologicznej (Kraśniewska, 2012). Będzie miało to również bezpośrednie przełożenie na coaching zastosowany w pracy z rodziną.

Prawdę tę podkreśla w swych badaniach amerykański profesor G. Gutek (2003) wskazując, że każda pedagogika bazuje na określonej idei człowieka i zawsze wynika z konkretnej antropologii. Oznacza to, że w zależności od tego, jaką się przyjmie wizję człowieka, takie też będą podejmowane działania wobec niego. Czyli inaczej mówiąc - jak spostrzegasz człowieka - tak będziesz z nim pracował. Zajmujący się związkami problematyki pedagogicznej z zagadnieniami filozoficznymi - amerykański profesor stwierdza, iż terapia, podobnie jak pedagogika (różne jej formy pracy z rodziną), będzie miała swoje jawne lub też ukryte związki z filozofią, czy antropologią, nawet, jeśli sama będzie określała siebie mianem neutralnej. Przykładem może być filozofia J. Locke'a i jej przyczynek do ideologii liberalizmu, którego skutkiem jest także relatywizm moralny we współczesnej edukacji (tamże).

Z powyższej racji bardzo ważny w pracy z rodziną wydaje się właściwy wymiar antropologiczny, który ze względu na ideologię relatywizmu często przybiera formę antropologii redukcyjnej, odbierającej człowiekowi jego podmiotowość. Dlatego też rodzice, aby mogli dobrze wychować swoje dzieci, muszą mieć jasny obraz wartości i wizji własnego małżeństwa i rodziny (Pokrywka, 2010).

Ważnym w tym względzie jest postać V.E. Frankla⁵, dla którego poznanie wartości i cała aksjologia opiera się na analizie fenomenologicznej bezpośredniego

⁵ V. E. Frankl (1905-1997), profesor neurologii, psychiatrii, doktor filozofii i pisarz, twórca trzeciej wiedeńskiej szkoły psychoterapii – logoterapii (po psychoanalizie Z. Freuda i psychologii indywidualnej A. Adlera).

doświadczenia człowieka. Mówiąc o poznaniu wartości, Frankl odwołuje się do „mądrości serca” człowieka. W ten sposób staje na stanowisku schelerowskim, że wartości poznajemy, nie tyle intelektem, co „intuicją emocjonalną” (za: Wolicki, 2001, s. 204).

Ma to swoje bezpośrednie przełożenie na rodzinę, w której dziecko doświadcza i uczy się wartości. Jeśli dzisiaj widoczny jest kryzys wartości w społeczeństwie, to z całą pewnością można stwierdzić, że ma on swoje korzenie w braku poczucia właściwie rozumianej potrzeby wartości w życiu rodziny, czy też pewnej nieumiejętności wychowania dzieci w kontekście moralnych wyborów dobra i zła.

Czym jest antropologia integralna i jak jest ważna, możemy zrozumieć na przykładzie idei antropologii nieredukcyjnej E.V. Frankla (2010), który w świecie psychiatrii i psychoterapii, jako jeden z pierwszych zwrócił uwagę na niebezpieczeństwo redukcjonizmu.

Formą antropologii franklowskiej będzie, tak zwana, antropologia dymensjonalna - obraz człowieka ujętego w trzech wymiarach: biologicznym, psychicznym i duchowym. Dla Frankla (1976) bardzo ważna jest polemika z redukcjonizmem antropologicznym. Termin ten, występujący w literaturze amerykańskiej, odpowiada terminowi nihilizm. Redukcjonizm u Frankla inaczej nazywany nihilizmem operuje zasadą „niczym innym jak tylko” (tamże, s. 9-16).

V.E. Frankl (2009) wyróżnia trzy rodzaje redukcjonizmu, czyli nihilizmu (jest to zawsze rodzaj redukcjonizmu ontologicznego): biologizm (fizjologizm), psychologizm i socjologizm. Każdy z tych rodzajów redukcjonizmów w sposób nieuprawniony redukuje istotę ludzką np. do jednego wymiaru. Redukcjonizm sprowadza bogatą rzeczywistość świata i człowieka do jednego tylko elementu bytowego, najczęściej ontycznie niższego, bądź też wyprowadza najwyższe przejawy życia duchowego u człowieka z niższych fenomenów życiowych.

7. Coaching w ujęciu chrześcijańskim

Wśród propozycji coachingowych można znaleźć również takie, które odwołują się do chrześcijaństwa, proponując klientom w procesie coachingowym odniesienia do swoich relacji z Bogiem. Dzięki temu osoba zainteresowana może pogłębić swoją wiarę, odnaleźć Bożą wizję własnego życia, którą realizuje, jako swoje powołanie. Taki sposób pracy towarzyszy coachingowi w ujęciu chrześcijańskim.

Pisze o tym G. R. Collins w swojej książce „*Christian Coaching*” (2009), który od czasu jej wydania, w branży coachingowej uchodzi za prekursora coachingu

chrześcijańskiego⁶. W Polsce coaching chrześcijański realizowany jest między innymi przez prowadzące Studium Coachingu w ujęciu Chrześcijańskim A. Kacprowicz i M. Matwiejczuk, twórczynie Akademii Coachów Chrześcijańskich⁷.

Próbując definiować pojęcie coachingu w jego najprostszej formule, odwołuje się ona do procesu zmiany będącego przejściem z punktu A do punktu B. W coachingu chrześcijańskim, mówiąc najkrócej, punkt A – to miejsce, w którym klient znajduje się obecnie, a punkt B – to miejsce, w którym, według Collinsa (2016, s. 24), chciałby widzieć go Pan Bóg. Zdaniem Collinsa, aby można było realizować coaching w ujęciu chrześcijańskim należy przyjąć, że osoba Jezusa Chrystusa ma realny i rzeczywisty wpływ na nasze życie (tamże).

W tak przedstawionej chrześcijańskiej wersji coachingu, powinien pojawić się chrześcijański coach, czyli taki, który sam wie kim jest, ma świadomość duchowych darów, które rozwija w relacji z Bogiem. Jego zadaniem, będzie takie towarzyszenie klientowi, by ten potrafił postawić sobie cel, jaki chce osiągnąć oraz określić kierunek, w którym będzie podążał. Ważne jest również, by coachee w procesie coachingowym odkrył własną, jasną wizję, tego, co chce osiągnąć i z pomocą coacha ustalił konkretny plan działania (tamże).

Collins, technikom coachingowym nadaje własną specyfikę proponując, między innymi cztery główne obszary działania:

- świadomość - w którym miejscu swego życia człowiek się znajduje;
- wizję - dokąd chce dojść i co chce osiągnąć;
- strategię - jakie należy podjąć działania, aby dotrzeć do celu;
- przeszkody - by rozeznac i pokonać trudności, które mogą zniweczyć podjęty wysiłek (tamże).

We wszystkich rodzajach coachingu, stosowane są tak zwane narzędzia coachingowe. W coachingu w ujęciu chrześcijańskim stosowana jest, zgodnie z normami etycznymi Międzynarodowej Federacji Coachów (ICF), profesjonalna metodologia pracy coacha. Trzeba jednak ponadto dodać, że techniki pracy w coachingu chrześcijańskim, są zgodne z etyką chrześcijańską (za: Matwiejczuk, 2015).

Wydaje się, że coaching w ujęciu Collinsa, oparty na antropologii chrześcijańskiej, może być pomocą na drodze rozwoju człowieka. Może być także przydatnym narzędziem w pracy nad integralnym rozwojem człowieka i ma zastosowanie w procesie coachingowym, zarówno wobec pojedynczej osoby, jak i całej rodziny.

⁶ W języku polskim książka Collinsa ukazała się pod tytułem „*Coaching w ujęciu chrześcijańskim*” (2016).

⁷ Por. Akademia Coachów Chrześcijańskich, www.acch.pl

Należałoby jednak podkreślić, że coaching w ujęciu chrześcijańskim, oparty na antropologii chrześcijańskiej, zajmuje się człowiekiem w przestrzeni religijnej (chrześcijaństwo). Podczas, gdy coaching w oparciu o antropologię integralną, odwołuje się do przestrzeni filozoficznej, a nie teologicznej, uznając wymiar duchowy, jako fundamentalny dla każdej osoby ludzkiej. Tak rozumiany coaching w oparciu o antropologię integralną, rozumiana, jako antropologia nieredukcyjna, ma swoje uzasadnienie w analizie egzystencjalnej Frankla (Marciniak, 2009).

8. Coaching, jako *re-personalizacja*

Wśród wielu ofert pracy coachingowej znakomita ich część zajmuje się głównie rozwojem osobistym i zawodowym oraz kształtowaniem pozytywnych relacji w środowisku rodzinnym i miejscu pracy. Ma to istotne znaczenie zwłaszcza dla osób pragnących wszelkiego rodzaju zmian w swoim życiu. Wydaje się jednak, że jest stosunkowo mało propozycji coachingowych docierających do najgłębszych potrzeb i pragnień ludzkich, a tym bardziej do najgłębszych struktur antropologicznych (duchowo-personalistycznych) człowieka, zwłaszcza zainteresowanego swoim rozwojem wewnętrznym.

Interesującym w tym kontekście jest oparty o antropologię integralną projekt coachingu *re-personalizacja*, jako propozycja pracy z rodziną, który koncentruje swoje działania wokół pojęcia osoby⁸. Projekt ten ukierunkowany jest na odkrywanie, doświadczanie i odbudowywanie wizji osoby swoiście rozumianej, jako *re-personalizacja*. Mówiąc językiem filozofii w *re-personalizacji* chodziłoby o odzyskanie fundamentalnego doświadczenia swojej podmiotowości, jako bycia osobą, czyli sobą, także w rodzinie. Spotkanie coachingowe w projekcie *re-personalizacja*, dotyka czterech wymiarów bycia osobą: fizycznego, psychicznego, duchowego i społecznego, tworzących nierozzerwalną całość. Praktyczny wymiar coachingu *re-personalizacja*, po wcześniejszym rozpoznaniu potrzeb poszczególnych członków rodziny, realizowany jest w formie tak zwanych zindywidualizowanych treningów: trening intelektu, trening woli, trening serca, trening relacji. Coaching *re-personalizacja* daje pojedynczej osobie, jak i całej rodzinie, możliwość konfrontacji z prawdą egzystencji i wyzwaniem losu. Jest to swoista walka z pokusą wypierania rzeczywistości egzystencjalnej na rzecz iluzji i kłamstwa.

Projekt coachingu *re-personalizacja*, jako propozycja pracy z rodziną, obejmuje nie tylko sam wymiar osoby, jako takiej, ale osoby osadzonej na fundamencie ontologicznym duchowości, także z tego powodu otwartej na doświadczenie

⁸ Projekt *re-personalizacja* ma zastosowanie w prowadzonej przez autorów praktyce coachingowej.

egzystencjalne poszczególnej osoby, jak i całej rodziny. Takie spojrzenie na rodzinę, jako wspólnotę osób będącą podmiotem w procesie coachingowym nie pozwala na manipulację, czy też jakiegokolwiek inne działanie pomniejszające godność osoby. Jest to tym bardziej ważne, gdyż istnieje na rynku coachingowym bardzo wiele propozycji, które daleko odbiegają od coachingu rozumianego, jako spotkanie osób.

Praca z rodziną z wykorzystaniem coachingu, w kontekście antropologii integralnej, będzie, zatem skoncentrowana na pogłębionej wizji rodziny rozumianej, jako wspólnota osób.

Podsumowanie

Wyjątkowość wspólnoty rodziny i troska o nią w dobie współczesnej, w której coraz bardziej deformowane jest nie tylko pojęcie osoby, ale i rodziny, wymaga zastosowania coraz to nowych narzędzi pracy służących zarówno jej rozwojowi, jak i ochronie. Wydaje się, że takie nowe możliwości w pracy z rodziną umożliwia coaching. W procesie coachingowym chodzi o wspieranie ludzi w przebyciu drogi prowadzącej do osiągnięcia wyznaczonego przez nich celu. Zadaniem coacha jest pomoc rodzinie w dokonaniu zamierzonej zmiany. Trzeba jednak podkreślić, że w różnorodnej propozycji coachingowej znajdują się i takie, które poprzez swoje niejasne założenia antropologiczne, nie tylko nie udzielą właściwej pomocy rodzinie, ale mogą przyczynić się do jej destrukcji. Wobec powyższego niezbędny jest sposób pracy z rodziną uwzględniający zastosowanie właściwej wizji człowieka opartej na antropologii nieredukcyjnej. W tym kontekście interesujący jest coaching chrześcijański, który uwzględnia również religijny aspekt człowieka i jego doświadczenie wiary. Coaching pracy z rodziną powinien być ukierunkowany na wymiar personalistyczny, jak ma to miejsce w projekcie *re-personalizacja*, który z filozoficznego punktu widzenia bazuje na fundamentalnym doświadczeniu człowieka, jako osoby. Coaching oparty o antropologię integralną jest szansą na odkrycie bogactwa każdej osoby w rodzinie. A rodzina, jako wyjątkowa wspólnota osób, ma szczególne zadanie do przemieniania nie tylko siebie, ale i swojego środowiska we wspólnotę życia i miłości.

Bibliografia:

- Adamski F. (1984), *Socjologia małżeństwa i rodziny*, Warszawa: PWN.
- Adamski F. (2004), *Rodzina, (w:) Wychowanie do życia w rodzinie. Słownik pojęć*, K. Ostrowska (red.), s. 104-105, Kraków: Wydawnictwo Rubikon.
- Barbera P. (2012), *Emergent coaching – a Gestalt approach to mindful leadership*, *Coaching Review*, 1(4), s. 29–40.

- Collins G.R. (2016), *Coaching w ujęciu chrześcijańskim, zamień swój potencjał w rzeczywistość*, Warszawa: Oficyna Wydawnicza LOGOS.
- Czarkowska L.D. (2011), Filary coachingu i sześć dróg rozwoju organizacji, (w:) *Coaching. Katalizator rozwoju organizacji*, L. D. Czarkowska (red.) s. 45-62, Warszawa: Wydawnictwo New Dawn.
- Frankl V.E. (2009), *Człowiek w poszukiwaniu sensu*. Warszawa: Wydawnictwo Czarna Owca.
- Frankl V.E. (2010), *Wola sensu. Założenia i zastosowanie logoterapii*. Warszawa: Wydawnictwo Czarna Owca.
- Frankl V.E. (1976), *Homo patiens*, Warszawa: Wydawnictwo Instytut Wydawniczy PAX.
- Gutek G. (2003), *Filozoficzne i ideologiczne podstawy edukacji*, Gdańsk: Gdańskie Wydawnictwo Psychologiczne.
- Kimsey-House H. (2014), *Coaching koaktywny. Zmiany w biznesie, zmiany w życiu*, Warszawa: Wydawnictwo Wolters Kluwer SA.
- Kieszkowska A. (2010), Metodyka pracy ze skazanymi. Coaching, jako forma wspomagania rozwoju w procesie integracji społecznej, (w:) *Probacja Ministerstwo Sprawiedliwości*, M. Przybylski (red.), s. 86-104. Warszawa: Wydawnictwo Ekspertyz Sądowych.
- Kordziński J. (2015), *Dyrektor szkoły – moderator, facylitator, coach*, Warszawa: Wydawnictwo Wolters Kluwer SA.
- Kozińska B. (2013), Koncepcja rodzicielskiego coachingu regulacji emocji w świetle teorii przywiązania, *Ruch Pedagogiczny*, nr 4, s. 39-53.
- Kozłowski R. (2016), *Coaching drogi*, Konin: Wydawnictwo Psychoskok.
- Kraśniewska J. (2012), Psychiczny rozwój dziecka w kontekście antropologii duchowości, (w:) *Zdrowie dziecka ujęcie holistyczne*, B. Gulla, M. Borowska (red.), s. 38-55. Kraków: Wydawnictwo św. Stanisława BM.
- Latek-Olaszek K. (2012), Coaching przywódcy a podwładni, *Coaching Review*, 1 (4), s. 104-125.
- Marciniak J.P. (2009), *Próba zastosowania Viktora Emila Frankla koncepcji rozwoju noetycznego w programie terapii uzależnień*, Zakroczym: Ośrodek Apostolstwa Trzeźwości.
- Papież Franciszek (2018), Adhortacja Apostolska *Gaudete et exultate, o powołaniu do świętości w świecie współczesnym*.
- Papież Jan Paweł II (1994), *Przesłanie do XVIII Międzynarodowego Kongresu Rodziny*, Warszawa, 14-17 kwietnia 1994.
- Piechnik-Potęga M. (2012), O coachingu koaktywnym interpretatywnie, *Coaching Review*, 1(4), s. 80-87.

- Pokrywka M. (2010), *Antropologiczne podstawy moralności małżeństwa i rodziny*, Lublin: Wydawnictwo KUL.
- Posacki A. (2007), *Psychologia i New Age*, Gdańsk: Wydawnictwo Arka Noego.
- Posacki A. (2009a), *Encyklopedia zagrożeń duchowych*, s. 257- 267, Radom: Polskie Wydawnictwo Encyklopedyczne.
- Posacki A. (2009b), *Ezoteryzm i okultyzm – formy dawne i nowe*, Radom: Polskie Wydawnictwo Encyklopedyczne.
- Posacki A. (2012), *Neospirytyzm i pseudopsychologie*, Kraków: Wydawnictwo M.
- Ratzinger J. (2005), *Homilia wygłoszona podczas Mszy św. na rozpoczęcie konklawe*.
- Rogers J. (2010), *Coaching podstawy umiejętności*, Gdańsk: Gdańskie Wydawnictwo Psychologiczne.
- Rzycka O. (2015), *Menedżer coachem. Jak rozmawiać, by osiągnąć rezultaty*, Warszawa: Wydawnictwo Wolters Kluwer SA.
- Sobór Watykański II *Gaudium et spes*.
- Sokołowska E. (2012), Czy analiza transakcyjna może być użyteczna w coachingu?, *Coaching Review*, 1 (4), s. 41–59.
- Stoltzfus T. (2012), *Sztuka zadawania pytań w coachingu. Jak opanować najważniejszą umiejętność coacha?*, Wrocław: Aetos Media Sp. z o.o.
- Wolicki M. (2001), *Podstawy filozoficzne analizy egzystencjalnej i logoterapii*, Wrocław: Papieski Wydział Teologiczny we Wrocławiu.
- Wujec B. (2012), Geneza i definicje coachingu, *Coaching Review*, 1 (4), s. 4–28.

Netografia:

- Rodzaje coachingu: przegląd terminologii, coaching.synapsis.pl/Rodzaje-coachingu-przeglad-terminologii/ (19.05. 2018).
- Geneza i rodzaje coachingu, <http://www.monroue.pl/geneza-i-rodzaje-coachingu> (19.05.2018).
- Czym jest coaching, www.sexyzaczynasiewglowie.pl/coaching/czym-jest-coaching/ (19.05.2018).
- Typy coachingu, mentalespa.manifo.com/baza-wiedzy/typy-coaching-u, (19.05.2018).
- Akademia coachów chrześcijańskich, www.acch.pl, (1.09.2018).
- Matwiejczuk M., Coaching chrześcijański – możliwy? <https://www.deon.pl/inteligentne-zycie/firma-praca-i-kariera/art,218,coaching-chrzescijanski-mozliwy.html>, (1.09.2018).